

ЩОДО ОКРЕМИХ ПРОБЛЕМ СТРОКІВ ПРОВЕДЕННЯ ЗМІН СИСТЕМИ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

© Ю.Л. Самборська, 2014

16 липня 1990 року Україна прийняла Декларацію про державний суверенітет України у якій визначила, що Республіка Україна самостійно створює власну митну систему. [1]

У серпні 1990 року прийнято Закон України «Про економічну самостійність Української Радянської Соціалістичної Республіки» [5] частиною дев'ятою статті 12 якого було визначено аналогічну вищезазначеній норму щодо самостійного створення митної системи. Така ж норма регламентована у частинах перших статті 1 Закону України «Про митну справу в Україні» від 25.06.1991 № 1262-ХІІ [6] та статті 2 Митного кодексу України від 12.12.1991. [3]

Водночас утворення першим Указом Президента України Державного митного комітету України поклато початок створенню в Україні власної митної системи.

Слушною є думка науковців про те, що створення митних систем у більшості країн світу відбувалося поступово, еволюційним шляхом, паралельно з розвитком світогосподарських зв'язків і міжнародної торгівлі. Перед нашою державою стояло складніше завдання – формування митної системи, завдань, цілей та інструментів митної політики в максимально стислі строки. [2; с.29]

Уже протягом першого десятиліття існування незалежної Україні вдалося створити ефективну систему органів митної служби, яка, хоч і зазнавала періодичних змін, але успішно виконувала поставлені перед нею завдання.

У зв'язку з корегуванням митної політики держави, характером експортно-імпортних операцій, криміногенною ситуацією у прикордонні, вона постійно трансформувалася та вдосконалювалася. Залежно від зміни напрямків вантажних перевезень, переміщення транзитних товарів, оперативної обстановки на місцях, змінювалася кількість і дислокація митниць та митних постів. [4; с. 113]

З часів функціонування митної системи зміни її організаційно-правової форми та ліквідації/реорганізації її складових проводилися не завжди раціонально та обґрунтовано. Як наслідок, система митних органів існувала у складі Державного митного комітету України, Державної митної служби України, а згодом – у складі Міністерства доходів та зборів України.

У більшості випадків дослідження системи митної служби України не встигають за вищезазначеними частими змінами. Тому питання щодо визначення строків, необхідних для проведення змін системи митних органів України завжди залишались поза увагою науковців.

Водночас, на нашу думку, питання строків проведення змін організаційно-правової форми органів митної системи є важливим з огляду на декілька факторів.

21 березня 2014 року Україна підписала політичну частину Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Україною. Дві треті частини від усього обсягу основної (без додатків і протоколів) частини Угоди складає розділ IV «Торгівля і питання пов'язані з торгівлею». Втілення в життя засад цього розділу значною мірою залежатиме і від забезпечення нормального функціонування органів митної системи.

У даному контексті варто також згадати, що 1 березня 2014 року Кабінет Міністрів України прийняв рішення ліквідувати Міністерство доходів і зборів України (далі – Міндоходів України) й відновити діяльність Державної митної служби України (далі – Держмитслужба України). Станом на сьогодні, Держмитслужба не почала функціонувати як окрема юридична особа, що, на нашу думку, є вкрай негативним фактором. Адже, таким чином, процеси підготовки України для підписання економічної частини Угоди не будуть успішно виконаними, тому що система митних органів не буде готовою до цього. Окрім цього, уповільнений процес приведення митної служби до стандартів митних систем Європейського Союзу погано впливатиме також і на результативність захисту економічних інтересів держави.

Варто зазначити, що за час існування митної служби робились спроби оптимізації системи, розробок та впровадження Концепції модернізації діяльності митної служби, Концепції реформування митної служби України «Обличчям до людей» і т.ін. Жодна зі спроб не була доведена до кінця, у тому числі завдяки відсутності належного контролю за строками виконання.

Проте, свого часу було запропоновано проведення моніторингу процесу модернізації, який мав спрямовуватися на виявлення відхилень від реалізації програм і корекцію в процесі їх розробки та реалізації. Він мав поєднуватися з оцінкою ефективності певних типів рішень, відстеження процесів щодо їх реалізації і автоматично оцінювати такі сфери: інновації в митній службі; соціальний потенціал митної служби; професійно-особистісні якості працівників митних органів; ефективність модернізації митної служби. [7; с. 409]

Відповідно до норм чинного законодавства строк - це певний період у часі, зі впливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення.

Будь які зміни організаційно-правової форми у системі митних органів України автоматично пов'язані зі строками, визначеними цивільним законодавством щодо припинення або реорганізації юридичних осіб. Також такі зміни повинні відбуватись з дотриманням строків, визначених трудовим законодавством. І якщо зазначені строки можуть мати правовим наслідком притягнення до юридичної відповідальності, то строки змін власне системи органів таких наслідків не мають.

З огляду на викладене, для повернення митних органів до організаційно-правової форми у складі окремої служби та для досягнення цілей та завдань, що будуть визначені перед нею, потрібно чітко визначити строки усіх ліквідаційних та реорганізаційних процесів. Окрім цього, на законодавчому рівні слід регламентувати притягнення до відповідальності осіб, винних у їх порушенні. Корисним, на нашу думку, буде також вироблення спільного механізму контролю над такими строками митними органами України та Європейського Союзу.

1. Декларація про державний суверенітет від 16.07.1990 № 55-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1990. - № 31. - ст. 429. 2. Крисоватий О.І., Мартинюк В.П. Економічний зміст і складові митної системи держави // Фінанси України. – 2009. - № 6. – с. 29-38. 3. Митний кодекс України від 12.12.1991 № 1970-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 16. - ст. 203. 4. Павлов А.П. Українська митниця на шляху відродження та розвитку: Правові та іст. аспекти. – К.: Акцент, 2002. – 417 с. 5. Про економічну самостійність Української Радянської Соціалістичної Республіки: Закон Української РСР від 03.08.1990 № 142-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1990. - № 34. - ст. 499. 6. Про митну справу в Україні: Закон України від 25.06.1991 № 1262-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - № 44. – Ст. 575. 7. Романенко Г. В. Митні прототипи (customs blueprints) як орієнтир для модернізації митної служби України // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского: Серия «Юридические науки». - Том 23 (62). - № 1. - 2010 г. - С.408-413.